

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 105:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Soer; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bosma, Zwolle; Dr K. Fehrbout, Vredeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wiedinga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 30000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel — Losse nummers f0.15.

INHOUD: De duidelijkheid der H. Schrift V. (Slot). — Uit de Schrift: Recht en genade (Matth. 18:23, 27). — Kerkelijke Leven: In de Domanianden XVI. — Geestelijke Adviezen: Kunnen we met leden van de „Geref. Kerk in Nieuw-Verband“ samenwerken in Evangelisatie-arbeid? — Populair-Wetensch. Schetsen: Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur V. — Het Boek van de Week. — Opvoeding en Onderwijs: Het derde Nat. Chr. Schoolcongres. — Zending en Evangelisatie: Een Overzicht. — Perschoon.

DE DUIDELIJKHEID DER HEILIGE SCHRIFT.

V. (Slot.)

Tweeërlei bewijs voerden wij alzo aan voor de duidelijkheid van de Heilige Schrift zoowel in haar geheel als in al haar deelen.

1o. Het bewijs, ontleend aan de hoofdgedachte der Schrift, aan het karakter van de openbaring zelf.

2o. Het bewijs, dat geleverd wordt door afzonderlijke uitspraken van de Schrift.

Hierbij voegt zich nu nog een derde bewijs. Dit is geen Schrift, maar een dogmatisch bewijs. Het komt hierop neer, dat de analogia dogmatis, de overeenstemming der leerstukken, de duidelijkheid van de Heilige Schrift in den aangegeven zin vordert.

Natuurlijk kennen wij daaraan niet dezelfde kracht toe als aan het Schriftbewijs. Het staat op het tweede plan. Daarom lieten we ook de andere bewijzen vooropgaan.

Toch is het hierom niet van gewicht ontbloot. Immers, indien andere leerstukken om deze duidelijkheid der Schrift in haar geheel en in haar deelen vragen en het zou uit de Schrift zelf blijken, dat zij wel over het geheel genomen, maar niet in al haar deelen duidelijk bedoeld te zijn, dan zou daaruit volgen, dat de bedoelde leerstukken niet te handhaven zijn. Zij zouden aan herziening moeten worden onderworpen. Want als onze leer aangaande de Heilige Schrift met zichzelf in tegenspraak was, zou hierin niet mogen worden berust. Dan zou zij niet schriftmatig zijn. De Schrift zelf toch kan zichzelf nooit tegenspreken.

De leerstukken, welke wij hier op het oog hebben, zijn die van de overige eigenschappen der Schrift.

Wij belijden, dat de Schrift niet alleen duidelijk, maar ook dat ze noodzakelijk, gezaghebbend en genoegzaam is.

Omtrent de noodzakelijkheid der Schrift spreken wij uit, dat deze volstrekt is. Het zal bij niemand onzer opkomen om hier slechts een betrekkelijke noodzakelijkheid aan te nemen. Nooit heeft eenig Gereformeerde zich gewaagd aan de stelling, dat, nu ja, de bijbel wel over het geheel noodzakelijk moet geacht, maar dit daarom nog niet geldt van al zijn deelen. Anderen hebben zich hiertoe wel verstout, zij wezen bepaalde Schriftdeelen als niet noodzakelijk aan. Zij hielden een Schrifttorso over, een stuk romps, waarvan de ledematen en nog veel meer ontbraken. Zoo zijn er b.v. die alleen de Bergrede uit de Schrift lichtten en al wat daarmee naar hun gedachten niet in overeenstemming was, eenvoudig voor niet noodzakelijk, voor nutteloos, ja zelfs voor schadelijk verklaarden. Doch zoowel de eenvoudige Gereformeerde als ook de Gereformeerde theologie heeft zich tegen dit onzalig vandalisme verzet. Er klonk uit onze kringen tegenover dat heiligschennend pogen maar één kreet op: wij kunnen niets uit de Schrift missen, geen hoofd-

stuk zelfs. Alles in de Schrift is ons noodzakelijk. Want uit de algemeene openbaring kunnen we niet anders dan vage kennis van God verkrijgen. De bijzondere openbaring is voor ons alleen in de Schrift bewaard gebleven. Zoo zijn we dan voor een rechte kennis van God alleen op de Schrift aangewezen. Die is ons onmisbaar geworden. Maar dat heeft dan ook betrekking op al de deelen van de Schrift. Want het geheel is er niet zonder de deelen. Neem één deel weg en de Schrift is verminkt. De noodzakelijkheid van de Schrift laat geen halveering of welke andere afsplitsing dan ook toe. Zij is absoluut.

Hetzelfde geldt ook van het gezag der Heilige Schrift. Ook hieraan heeft men willen tornen. Zelfs onder hen, die voor de Schrift als Gods Woord eerbied hadden, naar zij voorgaven, kwam dat voor. Men konde soms aan het eene deel meer gezag toe dan aan het andere. Een woord uit het Nieuwe Testament woog dan zwaarder dan een uitspraak uit het Oude Testament. Een woord van Christus werd vaak uitgespeeld tegen een woord van apostel of profeet. Men gaf wel hoog op van het Goddelijk gezag der Schrift. Maar men huldigde de Schrift niet tot in al haar deelen toe als gezaghebbend. Terecht heeft de Gereformeerde daarin van meetaf niets dan een ondermijning van het Woord Gods gezien. Hij stelde de voorstanders van een beperkt Schriftgezag voor het dilemma: alles of niets. Of alles in de Schrift heeft gezag mits het natuurlijk niet uit het verband worde gerukt, zoodat een woord van Satan b.v. geheel losgemaakt wordt uit de boodschap Gods, waarin het was opgenomen — of niets heeft gezag. Van schippers en plooiers wilde de Gereformeerde ten aanzien van het Schriftgezag nooit iets weten. Ook dat Schriftgezag was voor hem absoluut.

Niet minder dient dit beleden van de genoegzaamheid of volmaaktheid van de Schrift. Stel, dat de Schrift niet in al haar deelen volmaakt ware, zou zij dan wel als geheel volmaakt kunnen zijn? Als een gelukkig echtpaar adverteerde, dat een welgeschapen zoon, een menscheijkewijs „volmaakt“ wezentje, werd geboren, maar aan het hoofdje ontbrak een oor, aan een der handjes een paar vingers en het eene beenje was korter dan het andere, zou het zich tegenover bespotting daarmee rechtvaardigen durven, dat het kind wel in zijn geheel welgeschapen is, maar niet in zijn deelen? Nog ongerijmder zou het zijn, indien iemand wel de volmaaktheid der Schrift in haar geheel verdedigen wilde, maar die in haar deelen betwisten. Ook hier staan we weer voor iets absoluut.

Doch wanneer dan de noodzakelijkheid, het gezag, de genoegzaamheid of volmaaktheid van de Schrift in volstrekten zin zijn op te vatten, waarom dan ook niet haar duidelijkheid?

Waarom zou de duidelijkheid der Schrift hierop een uitzondering maken?

Zij kan geen uitzondering zijn. Want ware zij niet volstrekt, dan ook die andere eigenschappen niet.

Het valt gemakkelijk in te zien, waarom.

Indien eenig deel der Schrift in zichzelf duister was, dan zou het niet noodzakelijk zijn, want het zou niets openbaren, niets bekend maken, geen licht

verspreiden en daartoe alleen toch is de Schrift noodig.

En evenzo, indien eenig deel der Schrift in zichzelf duister was, zou het voor ons ook geen gezag hebben, wij zouden er niet aan kunnen gehoorzamen, omdat wij zin noch strekking ervan verstaan. Gezag kan alleen bestaan op voorwaarde, dat het iets zegt, wat wij vatten kunnen. En zou eenig Schriftdeel opzettelijk door God duister zijn gehouden, ware het als zoodanig voor alle geloovige kennen ontoegankelijk, dan zou het gezags-element erin worden gemist. Wij zouden er ook in beginsel niet aan kunnen voldoen, omdat wij niet zonden weten, wat daarin van ons gevraagd wordt om te gelooven of van ons geëischt wordt om te doen. Indien een overheid stukken zou publiceeren, die door de taal, waarin zij gesteld zijn, of om andere oorzaken, geheel en al duister zijn, zoodat niemand onder haar onderdanen er den inhoud van ontcijferen kan of zelfs weten of hij met een bevel dan wel met een bloote mededeeling te doen heeft, dan zou zij daarin haar gezag niet kunnen uitoefenen. Zoo ook bij de Schrift. In zichzelf duistere deelen zouden niet met gezag kunnen optreden.

En niet minder: indien eenig deel van de Schrift duister was, zou zij ook niet volmaakt zijn. Dan zou zij aan haar bedoeling van openbaring niet ten volle beantwoorden.

Hieruit blijkt alzo, dat, zoo de duidelijkheid der Schrift niet als absoluut wordt aanvaard, ook de overige eigenschappen der Schrift niet op het karakter van absoluteitheid kunnen aanspraak maken.

Wie de duidelijkheid van de Schrift ook maar in één van haar deelen ontkent maakt heel de Schrift relatief.

Dat is tenminste de konsekwentie.

Waarom wij vanzelf niet willen uitspreken, dat men ook algemeen die konsekwentie heeft getrokken.

Inst in deze heeft het inkonsekvente sterk gered.

Er zijn er geweest, die duistere en heldere plaatsen in de Schrift zelf aannamen en die zich toch onvoorwaardelijk voor haar gezag hebben gebogen en met David van haar volmaaktheid hebben gezongen.

Wij zouden hen niet gaarne als relativisten brandmerken.

Alleen maar.... men doet goed niet te vergeten, dat zij ten opzichte van de duidelijkheid der Schrift in gebreke zijn gebleven.

Thans hebben we op de duidelijkheid zelf iets dieper in te gaan.

En wij willen maar dadelijk konkreet de vraag stellen: waarin is de Schrift duidelijk?

Dat is een vraag, welke in onzen tijd van het hoogste belang is.

Men maakt er b.v. de Schrift een verwijt van, dat zij bij de geschiedenis, welke zij beschrijft, vaak niet veel licht verspreidt over de omstandigheden, waaronder de gebeurtenissen plaats grepen. Zij laat mannen als de Farao der verdrukking, Kores, Ahasveros en zoovele anderen plotseling uit de zee der historie opduiken om ze weer even plotseling in diezelfde zee te laten ondergaan. Zij, die de historie als wetenschap beoefe-

nen, zonden zoo gaarne omtrent die personen meer inlichtingen ontvangen. Doch de Schrift laat wel een enkele lichtstraal op hen vallen, maar haalt hen overigens niet uit het duister van het verleden.

Anderen komen weer met andere verlaagens tot de Schrift. Zoo zijn er, die van haar gaarne willen weten, hoe de geologische veranderingen van den aardkorst zich hebben toegedragen. Maar de Schrift zou nog eer te gebruiken zijn om er een geschiedenis van de volkeren der aarde uit saam te stellen, dan dat men er de geschiedenis van de aarde zelf, gelijk die na de schepping is verlopen, uit zou kunnen aflezen. Omtrent het ontstaan van de straat van Gibraltar en het nauw van Calais zegt zij niets.

In dat opzicht laat zij den mensch met zijn onderzoekenden geest in het duister tasten.

De duidelijkheid der Schrift betreft dan ook uitsluitend het doel waartoe zij is gegeven.

Welke is dat doel?

Gemeenlijk wordt hierop geantwoord: zij dient om den gevallen mensch den weg der zaligheid te doen kennen.

En men maakt daaruit deze toepassing: zij is duidelijk in al wat den mensch tot zaligheid van noodde is.

Ofschoon dit ook wel bij Gereformeerde schrijvers wordt aangetroffen, mag dit niet zonder nadere toetsing worden overgenomen.

Deze omschrijving toch is naar ons gevoelen oorzaak geworden, dat vele deelen der Schrift voor ons vreemd zijn geworden.

Men neemt soms Schriftgedeelten als de volkerentafel van Genesis 10, de geslachtslijst in Genesis 11, de wetten in Exodus en Leviticus, de registers van de Joden, die uit Babel wederkeerden in Ezra en Nehemia en vraagt zich dan af: kan ik zonder die te kennen niet zalig worden?

En dan is het niet moeilijk om te wijzen op tallozen, die geen of slechts geringe kennis hebben gehad van de genoemde Schriftgedeelten en van wie men toch niet mag onderstellen, dat zij daarom de zaligheid zouden derven.

Heeft men dat eenmaal vastgesteld, dan schrijft men verder voort.

Steeds vermeederen de Schriftgedeelten, waar bij gevraagd wordt: moet ik dat nu weten om zalig te worden? En men ontdekt dan, dat zonder de kennis daarvan ook zeer wel zaligheid mogelijk is.

Zoo wordt voor het geloofsleven van menigeen de Schrift praktisch tot één tiende of nog minder herleid.

Door dat tiende of twintigste deel is de Schrift dan helder.

Maar door het overige laat men zich niet bestralen.

Want dat raakt de zaligheid niet.

En wat niet in rechtstreeksch verband met de zaligheid staat, boezemt dikwijls een minder dan matig belang in.

Praktisch behandelt men zoo op het plekske, waar vele Ethischen zich vermeien.

O zeker, theoretisch houdt men er wel aan vast: heel de Schrift is Gods Woord en toornl men tegen de stelling: Gods Woord is in de Schrift. Maar wanneer men zich op de praktijk van zijn schriftgeloof onderzoekt, zal men bevinden, dat men van „Ethische” smetten zelf niet vrij is.

En men zal het „ethisch” beginsel niet alleen moeten bestrijden in hen, die zich als Ethischen aandienen of verkapt Ethischen zijn, maar ook in zijn eigen ziel.

Het is volkomen waar, dat de Schrift den weg der zaligheid openbaart.

Zij getuigt dat zelf.

Paulus herinnert er Timotheus aan: „en dat gij van kinds af de Heilige Schriften geweten hebt, die u wijs kunnen maken tot zaligheid door het geloof, dat in Christus Jezus is”. (2 Tim. 3: 15).

Uit dezen tekst mag echter nog niet worden afgeleid, dat het wijs maken tot zaligheid HET doel is van de Schrift.

Het is ook een doel, een zeer voornaam doel. Maar HET doel der Schrift blijft het altijd GOD te leeren kennen.

De Schrift is niet in de eerste plaats heilsoopenbaring, maar Gods openbaring.

Al volgt het eerste uit het laatste, het mag toch nooit voorop worden gesteld.

De echt Gereformeerde gedachte moet ook in uw schriftbeschonwing konsekwent worden doorge-

voerd, dat het niet allereerst gaat om de zaliging van den mensch, maar om God.

Daarom houdt het een egocentrische begrenzing in, wanneer men poneert: de Schrift is duidelijk in alles wat den mensch tot zaligheid van noodde is.

Daartegenover moet gesteld: de Schrift is duidelijk om God recht te kunnen kennen.

En dan mag ook hier weer geen beperking worden gesteld.

Men mag er niet van maken, dat de Schrift ons God als Herschepper doet kennen.

Want dan doet men aan de beteekenis der Schrift te kort.

De Schrift dient ook om wat gij door de zonde uit de algemeene openbaring niet meer kunt weten voor U te belichten.

Die algemeene openbaring bracht God als Schepper.

Zoo verkondigt dan de Schrift u zoowel God als Schepper en als Herschepper.

Men denke slechts aan Job 38, 39, Psalm 8, 29, 104, 147, Jesaja 40 enz.

Trouwens, een rechte kennis van God als Herschepper onderstelt zulk een kennis van Hem als Schepper.

Bovendien leert ons de Schrift niet alleen wie God is in betrekking tot Zijn schepsel, maar ook wie Hij is in Zichzelf.

En in heel haar openbaring van God is zij duidelijk.

Daarop kan niet genoeg nadruk worden gelegd.

Want begrenst men het doel der Schrift tot de zaligheid en is zij daarin alleen duidelijk, dan komt men er licht toe het eene deel na het andere, dat niet van de zaligheid spreekt, als duister op zijde te schuiven.

Dan pluisst men na wat men b.v. uit Gen. 1—3 voor zijn zaligheid nodig heeft.

En allicht komt men tot de konklusie: als ik maar weet, dat God mij recht heeft geschapen, maar dat door de moedwillige overtreding van Adam de zonde in de wereld is ingekomen en dat ook ik in Adam gevallen ben, dan weet ik uit die hoofdstukken genoeg.

Wanneer dan blijkt, dat de wetenschap juist tegen dat begin van de Schrift de zwaarste bedenkingen oppert, staat men weerloos en is geneigd om toe te geven: mijn zaligheid is er niet mee gemoeid, de duidelijkheid der Schrift geldt daarvoor dus niet, derhalve boek ik die kapitels bij de duistere deelen der Schrift en geef die aan het spel der uitleggers van onderscheiden richting prijs.

Maar gaat gij hiervan uit: de Schrift is in alles duidelijk, ook in wat zij aangaande God als Schepper openbaart, dan kunt gij niet duldend, dat naar die hoofdstukken een vinger wordt uitgestoken. Dan zegt ge tot de ongeloovige wetenschap: daar blijft ge af.

Ja, gij stelt aan de geloovige wetenschap den eisch, dat zij de openbaring der Schrift aangaande God als Schepper ten grondslag zal leggen aan haar onderzoek en systematisering.

Dan bevat de Schrift de eerste beginselen voor heel de wetenschap.

Wie het standpunt inneemt, dat de Schrift alleen duidelijk is in wat de zaligheid betreft, staat daarmee een breuk tusschen geloof en wetenschap.

Maar wie maintineert, dat de Schrift duidelijk is ook om God als Schepper te leeren kennen, bindt elke taak van wetenschap, voor wat de eerste beginselen aanbelangt, aan de Schriftopenbaring. Daardoor wordt een konflikt tusschen geloof en wetenschap onmogelijk.

Het is alzoo geen bijkomstigheid of men de Schrift als duidelijk helijdt voor den weg der zaligheid alleen of als duidelijk in haar doel als Godsopenbaring.

Het is een verschil, dat diep insnijdt.

Wij zeiden: de Schrift is in zichzelf helder, de duisterheid ligt enkel en alleen aan den kant van den mensch.

Dit dient nog wat breder te worden uitgewerkt.

Allereerst moet gij onderscheiden tusschen zekere gemeene verlichting, welke tot de algemeene genade behoort en elk mensch ten deel kan vallen en tusschen de bijzondere verlichting, welke alleen geschonken wordt bij de waarachtige bekeering tot God.

Die algemeene of natuurlijke verlichting doet ook reeds iets van de Schrift in haar helderheid zien. Menig onbekeerde toont een uitgebreide kennis van

den bijbel te bezitten. De Schrift is in zichzelf zoo duidelijk, dat, wanneer een natuurlijk mensch haar leert, hij er uit verstaat, dat God de wereld heeft geschapen, dat Christus op bovennatuurlijke wijze is geboren, dat Hij is opgestaan en opgevaaren enz. Of hij het aanvaardt is een tweede. Maar zelfs gebeurt het, dat hij het ook aanneemt. Met alle historisch en tijdgevoeligen is dit het geval. De diepe geestelijke toestemming en aanvaarding daarentegen is vrucht van de bijzondere verlichting des Heiligen Geestes. Deze tweërlei verlichting bewerkt niet zoozeer een kwantitatief als wel een kwalitatief verschil in kennis van de Schrift. Er zijn Schriftuitleggers geweest, die zich door geen bijzondere godzaligheid hebben onderscheiden en van wie men eer betwijfelen zou of zij wel geestelijk één waren met wat zij exegetiseerden en die in hun Schriftkennis menig geloovig geleerde overtroffen. De hoeveelheid van Schriftkennis hangt niet af van de algemeene of bijzondere verlichting. Wel de kwaliteit. Want de Schriftkennis van den natuurlijk verlichte draagt een intellektualistisch karakter, ofschoon er ook zekere gemoedsbeweging mee gepaard kan gaan, de Schriftkennis van den door bijzondere genade verlichte is personalistisch van aard, zijn heele persoon leeft en deelt erin. En nu kan in het kwantitatieve de algemeen verlichte den bijzonder verlichte zelfs steunen. Het kan voorkomen, dat een onbekeerde kwantitatief meer van het licht der Schrift opvangt dan de bekeerde.

Een zeer sterk bewijs, hoe helder de Schrift is. Een algemeene verlichting is vaak genoegzaam om haar zin, zij het dan ook verstandelijk te vatten.

Onze Geloofsbelijdenis drukt dit zoo uit: „ge merkt de blinden zelf tasten kunnen, dat de dingen, die daarin voorzeggd zijn, geschieden” (art. 3).

Maar vervolgens moet ook onderscheiden worden tusschen de individuele en de gemeenschappelijke verlichting des Heiligen Geestes.

Ieder geloovige wordt individueel door den Geest zoo verlicht, dat hij, dank zij de helderheid der Schrift, een rechte kennis van God ontvangt. En hoe verder die verlichting voortschrijdt, hoe meer zal hij in die kennis opwassen. De Schrift kan in helderheid niet toenemen, maar zijn kennis omtrent de Schrift wel. En wat nu aan den enkelen geloovige geschiedt, geschiedt ook aan de kerk in haar geheel. Zij wordt door de doorgaande leiding des Geestes steeds helderder voor de Schrift. Het peil van verlichting stijgt door de eeuwen heen. Want gelijk wij reeds opmerkten, die verlichting is niet alleen onmiddellijk, maar ook middellijk. Die meer in het zien geoefend is helpt hem, die nog niet zoover is. Zoo ondersteunen de leden der kerk elkander. De gemeenschappelijke verlichting grijpt dan ook steeds middellijk plaats.

Ook dit willen wij door een beeld illustreren.

Opeenvolgende geslachten hebben den sterrenhemel bestudeerd. Telkens worden er nieuwe wonderen ontdekt. Hoe komt dat? Waren de sterren eerst duister en werden zij langzamerhand tot lichten? Dat niet. Zij schenen voor duizend jaren even vroolijk als nu. Maar het gezichtsvermogen van den mensch was toen nog niet sterk genoeg gewapend om waar te nemen, wat men nu waar neemt. Doordat echter de een den ander bij de bewapening van het oog helpt en hem ook leert opmerken wat hij gezien heeft, wordt de sterrenhemel in werkelijkheid niet helderder dan hij voor ons voorgelicht geweest is, maar hij wordt helderder voor ons.

Zoo nu ook met de Schrift.

Door voortgezet onderzoek als middel van de gemeenschappelijke verlichting des Geestes wordt de Schrift voor ons gedurig helderder of beter worden wij gedurig helderder voor de Schrift.

Dat zal zoo doorgaan tot het eind der eeuwen. En dan?

Zullen de uitverkorenen, die het laatste worden toegebracht, geheel helder zijn voor de Schrift? Zal hun alles zijn opgeklaard?

Wij mogen dit niet aannemen.

Zoolang deze bedeeing, welke door onvolmaaktheid wordt gekenmerkt, duurt, zal ook de verlichting der geloovigen niet volkomen zijn.

Evenmin als de kerk der laatste dagen een volmaakt heilige kerk zal zijn, zal zij ook een volmaakt verlichte kerk wezen.

Tot op het punt des tijds, dat zij die levend overgebleven zijn, plotseling zullen veranderd wor-

den, zal zijn.

Gelijk d in het oog naar Jezus der Schrift komen gez is, wordt. Maar da vult.

Tot milt De red Voor maximum En natu dit getal Dit slot Toch bl ons hebbe bespreking Ik heb kelijk Lev Daarin gezel. Maar i eenige vre lende aan

De Kom ontrouwer het absol Hij hee ten te vo En van Dat de is voor d Maar recht nie Uit het ten tot h Deze v Evenmi van den want Go kon doe moedwilli rooff.

Het ge Daaron naar het met vroet te verkoe mee de niet gede

Maar l Daar i Ook de zal belar En die maar in Geen gelaten, doening.

Doch i hij niets van zijn al door.

Doch andere y

De zo Gods ge is met i gestraft.

Voor e kan nod onmetelij

Als ee denaar.

Koning i

Hij ro Hij de

In zijn een qua

Laat belalen.

Dit b vervulde

De Ke dat er

Er zij dan juis zitten.

in zichzelf zóó ik mensch haar te wereld heeft natuurlijke wijze opgevaren enz. de. Maar zelfs eemt. Met alle het geval. De vaarding daar- ere verlichting rlei verlichting ief als wel een de Schrift. Er zich door geen derscheiden en d zij wel gees- seerde over- iftkennis hangt ere verlichting, kennis van den telktualistisch moedsbeweging rftkennis van ite is persona- a leeft en deelt e de algemeen fs steunen. Het de kwantitatief pvangt dan de

r de Schrift is ak genoegzaam verstandelijk te

zoo uit: „ge- en, dat de din- deden“ (art. 5, cheiden worden de gemeen- eligen Geestes door den Geest helderheid der d ontvangt. En rjdt, hoe meer De Schrift kan zijn kennis-on- an den enkelen aan de kerk de doorgaande voor de Schrift te eeuwen heen, die verlichting ook middellijk helpt hem, die unen de leden ppeijke verlich- llijk plaats. d illustreeren n den sterren- er nieuwe won- tren de sterren zamerhand tot e duizend jaren zichtsvermogen et sterk genoeg men nu waar n ander bij de hem ook leert rlt de sterren er dan hij voor hij wordt hel-

middel van de Geestes word erder of beter: de Schrift.

ad der eeuwen.

t laatst worden or de Schrift?

or onvolmaakt d ook de ver- men zijn.

dagen een vol ij ook een vol-

zy die levens verandert wot-

den, zal hun kennis van de Schrift ten deele zijn.

Gelijk de ziel eerst volkomen geheiligd wordt in het oogenblik, dat zij uit het lichaam gescheiden naar Jezus opvaart, zoo zal ook de helderheid der Schrift als zoodanig eerst door de kerk volkomen gezien worden, als alles wat ten deele is, wordt teniet gedaan.

Maar dan heeft de Schrift ook haar roeping vervuld.

Tot mijn spijl moet ik hier eindigen.

De redactionele regel wil het zoo.

Voor een reeks hoofdartikelen is vijf als het maximum gesteld.

En natuurlijk moet ik wel het voorbeeld geven dit getal niet te overschrijden.

Dit slotartikel langer maken durf ik ook niet.

Toch blijven er bij alle beperking, welke wij ons hebben opgelegd, nog belangrijke punten ter bespreking over.

Ik heb daarom besloten die in de rubriek „Kerkelijk Leven“ te behandelen.

Daarin wordt onze artikelenreeks wel niet voortgezet.

Maar in enkele losse artikelen hoop ik nog eenige vragen de duidelijkheid der Schrift betreffende aan de orde te stellen.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Recht en genade.

..... en dat de schuld zou betaald worden
..... en de schuld hem kwijtgeschied den
Matth. 18, 23, 27.

De Koning in de gelijkenis staat tegenover zijn ontrouwen dienstknecht eerst op het standpunt van het absolute recht.

Hij heeft op zijn allerminst tienduizend talenten te vorderen.

En van dien eisch laat hij tittel noch jota vallen. Dat de schuldenaar niets heeft om te betalen is voor dezen wel zeer bedroevend.

Maar onvermogen door eigen schuld kan het recht niet te niet doen.

Uit het niet kunnen mag men nimmer besluiten tot het niet behoeven.

Deze vorstelijke Crediteur doet geen onrecht.

Evenmin doet God onrecht als Hij in Zijn wet van den mensch eischt wat deze niet doen kan, want God heeft hem alzo geschapen, dat hij dat kon doen, maar de mensch heeft zichzelf door moedwillige ongehoorzaamheid van die gaven beroofd.

Het geschonden recht vraagt echter om straf.

Daarom geeft de Koning in de gelijkenis bevel, naar het schuldrecht dier tijden, den schuldenaar met vrouw en kinderen, met have en huisraad te verkoopen, ofschoon hij wel voorziet, dat daarmee de tienduizend talenten in de verste verte niet gedekt zullen worden.

Maar hij wil, dat het recht zijn loop hebbe. Daar is hij Koning voor.

Ook de hemelsche Koning eischt, dat de schuld zal betaald worden.

En die eisch is gegrond niet in menschelijk, maar in goddelijk recht.

Geen tittel of jota kan daarvan worden losgelaten, want de gerechtigheid kent alleen vol- doening.

Doch de schuldenaar in de gelijkenis, ofschoon hij niets had om te betalen, kon toch nog iets van zijn onmetelijk debet laten afboeken, zij het al door met de zijnen in slavernij te gaan.

Doch voor den zondigen mensch staat geen andere weg open dan die der straf.

De zonde, die tegen den allerhoogsten Majesteit Gods gedaan is, moet ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worden.

Voor de vierschaar van den hemelschen Rechter kan noch mag een ander vonnis geveld, want de onmetelijke schuld eischt een onmetelijke straf.

Als een smeekeling werpt de strafwaardige schuldenaar, over wien Jezus sprak, zich voor zijn Koning neder.

Hij roept diens mededoogen over zich in.

Hij doet een beroep op zijn lankmoedigheid.

In zijn angst stelt hij het voor alsof het maar een quaestie van tijd is.

Laat de vorst geduld hebben, en hij zal alles betalen.

Dit laatste was natuurlijk een onmogelijk te vervullen belofte.

De Koning gaat er ook niet op in, wel wetende, dat er toch nood iets van terecht komen zou.

Er zijn geen menschen overvloediger in beloften dan juist degenen, die in geldelijke moeilijkheden zitten.

Daar ligt ook wel een aanwijzing ten opzichte van geestelijke dingen in.

De mensch beproeft het zoo lang en zoo gaarne met zichzelf.

Ook de zondaar, tegenover den eisch der hemelsche gerechtigheid, tracht nog telkens door eigen verdienste te betalen en ijdele beloften van betering des levens af te leggen.

En alleen als hij zijn ellende recht leert kennen, besamt hij het, dat hij de schuld nog dagelijks meerder maakt en geen penning heeft om te voldoen.

„En de heer van dezen dienstknecht, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, heeft hem ontslagen, en de schuld hem kwijtgescholden.“

De Koning had eerst aan den absoluten eisch van het onkreukbaar recht voldaan. Maar als zijn hart gaat meespreken krijgt hij diep medelijden met den armen schuldenaar, die daar als smeekeling aan zijn voeten ligt.

Hij geeft aanstonds gehoor aan de stem daarbinnen, die voor genade pleit.

En nu zijn liefde ontgloeid is in barmhartigheid, nu doet hij ook geen half werk.

Niet alleen bewaart hij den man en zijn gezin voor de schande der slavernij, maar hij scheldt hem ook de schuld kwijt.

Stel u dat eens voor: door een rekening van minstens vijf en twintig miljoen gulden wordt een streep gehaald.

Met verbazing, met ontroering zal de schuldenaar het aangehoord hebben.

Vrij van banden.

Vrij van schuld.

Toch is deze Koning met zijn groote barmhartigheid slechts een zwak schaduwbeeld van uw hemelschen Ontfermer als hij u de mateloze schuld der zonde vergeeft.

Zijn wij met onze zware schuld tot Hem gegaan om nedervallende voor Zijn rechterstoel Hem te aanbidden?

Dan hebben we niet gezegd: Heere, wees lankmoedig over mij en ik zal U alles betalen. Maar we hebben dan een beroep gedaan op Zijn genade en barmhartigheid.

Dan hebben we ook ervaren hoe die groote Koning innerlijk met barmhartigheid bewogen is.

En het is ook voor ons waar gebleken: Ontslagen, en de schuld kwijtgescholden.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

In de Donaulanden.

Hoe te oordeelen over het Calvinisme in Hongarije? II.

XVI.

Wie dan ook meent, dat hij de theologische richtingen, welke in ons land zich scherp afteekenen, in Hongarije en de omliggende landen kan terugvinden, tast mis.

Daarom kunnen wij ook niet instemmen met wat Ds van Hoogenhuijze in „De Nederlander“ van 31 October j.l. naar aanleiding van samenkomsten, welke hij in Boedapest en Debreczin heeft bijgewoond, schrijft:

Het is van belang met de Hongaarsche kerken eens in nadere aandraking te komen, dan ziet men dat het wel iets anders is dan men zich hier in Holland denkt. Men doet het wel voorkomen alsof de gereformeerde kerk in Hongarije de gelijke is van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Dr. Kuiper en in navolging van hem vele latere Gereformeerden hebben die gedachte, door het contact dat zij met Hongarije hebben gezocht en gekregen, ingang doen vinden.

De Gereformeerde kerk in Hongarije echter is meer te vergelijken met onze Hervormde kerk. Daar zijn zoowel als in onze kerk confessionneelen, ethischen en modernen.

De Hongaarsche modernen zijn echter niet zoo radicaal als bij ons. Zij zijn meer conservatief, nationaal, chauvinistisch, zij hechten aan de traditie, aan het Protestantisme van de Hervorming, al gaan hun eigen gedachten dan ook meer in kritische richting. En nu vraagt men in de Gereformeerde kerk in Hongarije niet zoozeer naar de belijdenis, naar de dogma's die iemand heeft, dan wel of hij een eerlijk man is. En zoo werken allen broederlijk samen tot den opbouw der kerk.

De Gezangenkwestie is in de Gereformeerde kerk in Hongarije onbekend. De bisschop van het Gereformeerde Debrecen was de voorzitter van de commissie, die een nieuw gezangboek met meerdere liederen er in zou samenstellen. Zelfs in Debrecen, de bij uitstek orthodoxe universiteit, is de slang-orthodoxie van Assen, zoo vertelde ons Professor Antal, onbekend.

Blijkbaar heeft Ds van Hoogenhuijze dus zijn licht opgestoken bij Prof. Antal, een man, die in Hongarije tot de uitzonderingen kan worden gerekend.

Prof. Antal is uitgesproken modern. Hij was gehuwd met de dochter van den Nederlandschen modernist, prof. Opzoomer en is daardoor meer toegankelijk geworden voor de beginselen der modernistische theologie, gelijk die zich in ons vaderland heeft ontwikkeld, dan wie ook. Hij staat

daarin onder zijn landgenooten vrijwel alleen en kan zijn beginselen onder eigen volk niet nitleven. Beproeft hij dat, dan zou hij zeker niet voor de hooge positie berekend zijn, welke hij thans bekleedt. Om den Hongaren een Hongaar te blijven moet hij in zijn modernistisch water wel wat Gereformeerden wijn doen. Of de uitdrukking „slang-orthodoxie van Assen“, welke niet geheel aan hatelijkheid gespoend is, van prof. Antal zelf afkomstig is, dan wel een vrije vertaling van Ds van Hoogenhuijze, kunnen wij niet nitmaken. In elk geval is prof. Antal in zijn modernisme, gelijk anderen in hun Calvinisme aan Nederland georiënteerd. Wij hebben behalve met de laatste ook met zulken gesproken, wien alle oriëntering aan ons land onthrak. En op grond daarvan kunnen wij verzekeren, dat het verwarrend moet werken, indien men met Ds van H. verklaart: „Daar zijn zoowel als in onze Kerk confessionneelen, ethischen en modernen“. Deze Hollandsche etiketten deugen voor Hongarije niet. De toestand is daar volslagen anders. En nu lijkt het wel verhelderend als men parallellen trekt tusschen Hongarije en ons land, maar dat blijft toch altijd gevaarlijk. Door zoo haastig vergelijkingen te maken, sluit men zijn geest af voor het eigensoortige, dat de Hongaarsche kerkelijke toestanden kenmerkt.

Wij willen echter die toestanden ook weer niet te gunstig voor het Calvinisme voorstellen. Gaat de vergelijking van de Gereformeerde Kerk in Hongarije met de Ned. Herv. Kerk, gelijk Ds v. H. die wilde treffen niet op — reeds hierom niet, wijl op de laatste Hongaarsche Synode ernstig werd beraadslaagd over het oefenen van leertucht en dat niet, omdat het op het partijprogramma van eenige kerkelijke richting staat, maar omdat men het noodig vond zich daarover te bezinnen — wij zullen er ons ook voor wachten om de Hongaarsche kerk krachtens zekere annexatiemethode voor onze Gereformeerde Kerken op te eischen. Meer dan eens hebben wij op het aanmerkelijke verschil tusschen die beide in de voorafgaande artikelen gewezen. Ook gelooven wij niet, dat het Calvinisme er daar precies zoo voorstaat als een zestig jaar geleden hier. Wij kunnen het niet anders zien of het Calvinistische fundament is er niet zoo duidelijk onder het volk meer zichtbaar als destijds in ons vaderland.

Men zal met interesse gelezen hebben de artikelen, welke prof. Sebestyén voor eenigen tijd in ons blad geschreven heeft over de moeder in Israël te Kopacz. Toch zal men wel bij zichzelf hebben opgemerkt, dat er wel eenig verschil bestaat tusschen haar en Pietje Baltus, de eenvoudige vrouw, die voor het leven van Dr. Kuiper van zoo ingrijpende beteekenis is geweest. Ik ben er van overtuigd, dat er meer van zulke geestelijke moeders in Hongarije zijn, waarvan bijzondere kracht uitgaat. Maar Pietje Baltus was in zeker opzicht onder het vrome volk hier te lande geen bijzonder, maar een gewoon verschijnsel. Zij moge zich door haar eigenaardige manieren hebben onderscheiden, er waren er duizenden en tienduizenden, die dachten als zij en ook even vasthoudend waren als zij.

Die breede ondergrond van hen, die goed in de Gereformeerde waarheid onderloft zijn, die den bijbel schier van buiten kennen, die voedsel zoeken bij oude schrijvers, waar schrijvers van den nieuweren tijd afwijken, mist men thans in Hongarije, als ik juist zie.

Hoe komt dat?

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Kunnen we met leden van de „Geref. Kerken in nieuw verband“ samenwerken in Evangelisatie-arbeid?

Deze vraag van W. te A. had ik reeds in portefeuille, toen ik de vorige week schreef, er geen meer in voorraad te hebben.

Ik schreef zoo, omdat ik oordeelde haar beantwoording moeilijk onder den titel „Geestelijke Adviezen“ te kunnen thuis brengen.

Ik denk er nog zoo over.

Maar uit overweging, dat er in of achter de vraag toch ook een geestelijk element schuilt, en dat ze in elk geval niet on-geestelijk is, besloot ik haar hier toch maar te behandelen.

Ik kan me voorstellen, dat men in grotere plaatsen, waar een kring van broeders of zusters, met wie men, eer er scheuring kwam, in de Evangelisatie samenwerkte, voor deze pijnlijke vraag kan komen te staan.

Kan — zeg ik.

Want het kan niet, waar, zooals gewoonlijk het geval is, wie toegelaten zal kunnen worden tot deelneming aan het Evangelisatie-werk, lid moet zijn van de gereformeerde kerk ter plaats; en evenmin waar men — een bepaling, die men nog wel eens aantreft in onze groote steden met haar randkerken — daarvoor lid moet zijn „eener geref. kerk“.

Want ook in laatste geval is met die gereformeerde kerk toch wel altoos bedoeld de alomde, althans zoo de bepaling dateert van vóór de scheuring.

Doch overal — de plaatsen zullen wel niet talrijk zijn — waar er voor de medewerking géén